

Державний науково-дослідний інститут інформатизації та моделювання економіки

ФОРМУВАННЯ РИНКОВИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

**Збірник наукових праць
№12 (247)**

Київ 2021

**Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць
Вип. 12 (247). – К., 2021. – 144 с.**

Рекомендовано Вченою радою ДНДІМЕ
Протокол №6 від 29.12.2021 р.

Збірник статей присвячено науковим здобуткам молодих науковців – аспірантів та здобувачів наукових ступенів кандидата та доктора економічних наук. Він охоплює широкий спектр проблем із таких напрямів:

- макроекономічні аспекти сучасної економіки;
- інноваційно-інвестиційна політика;
- економічні проблеми розвитку галузей та видів економічної діяльності;
- розвиток регіональної економіки;
- соціально-трудова проблеми.

Розраховано на науковців і спеціалістів, які займаються питаннями управління економікою та вивчають теорію та практику формування ринкових відносин в Україні.

Відповідно до Наказу Міністерства освіти і науки України від 28 грудня 2019 р. № 1643 даний збірник віднесено до Переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук, категорія «Б».

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

СТУДІНСЬКА Г.Я., доктор економічних наук (головний науковий редактор)
ХОДЖАЯН А.О доктор економічних наук, професор (заступник наукового редактора)
ПАСІЧНИК Ю.В. доктор економічних наук, професор (заступник наукового редактора)
ЗАХАРІН С.В., доктор економічних наук, с.н.с. (заступник наукового редактора)
АЛЕКСЄЄВ І.В., доктор економічних наук, професор
НЕБОТОВ П.Г., кандидат економічних наук, директор
ВАРНАЛІЙ З.С., доктор економічних наук, професор
ГУЖВА І.Ю., доктор економічних наук
ПИПА В.І., доктор економічних наук, професор
КИЗИМ М.О., доктор економічних наук, професор, член-кор НАНУ
КУЛЬПІНСЬКИЙ С.В., доктор економічних наук
КОРНЄЄВ В.В., доктор економічних наук, професор
КРАСКЕВИЧ В.Є., доктор технічних наук, професор
ЛОПУШНЯК Г.С., доктор економічних наук, професор
КИЧКО І.І., доктор економічних наук, професор
ШОСТАК Л.Б., доктор економічних наук, професор
ГАРБАР Ж.В., доктор економічних наук, доцент, професор
ЧЕРКАШИНА К.Ф., кандидат економічних наук, доцент
ІВАНОВ Є.І., кандидат економічних наук (відповідальний секретар)

МІЖНАРОДНА РЕДАКЦІЙНА РАДА

АГНЕСЦКА ДЗЮБІНСЬКА, доктор філософії, Економічний університет м. Катовіце, Польща, професор кафедри менеджменту підприємства
АДАМ САМБОРСЬКІ, доктор філософії, Економічний університет м. Катовіце Польща, кафедра менеджменту підприємства
АНАТОЛІЙ ЗІНОВІЙОВИЧ КОРОБКІН, доцент, к.е.н, завідувач кафедри економічних і правових дисциплін, ЗО «Білоруський торгово-економічний університет споживчої кооперації», Білорусь, Гомель
ВІРГІНІЯ ЮРЕНІЄНЕ, професор, доктор наук, завідувач кафедри філософії та культурології, Каунаський факультет, Вільнюський університет, Литва
ГОРБОВИЙ АРТУР ЮЛІАНОВИЧ, професор, доктор технічних наук, Словацька Академія аграрних наук, член відділення економіки та менеджменту, (Словацька республіка)
ДІАНА СПУЛБЕР, доктор філософії, Університет Генуї, асистент професора кафедри філософії суспільств, м. Генуя (Італія)
ІВАН ТЕНЕВ ДМИТРОВ, професор, доктор економічних наук, Університет «проф. д-р Асен Златаров», завідувач кафедри економіки і управління, м. Бургас (Болгарія)
МІТАР ЛУТОВАЦ, професор, доктор технічних наук, Університет Уніон ім. Миколи Тесла, факультет індустріального управління, завідувач кафедри технологій, м. Белград (Сербія)
ЮРАЙ СІПКО, професор, доктор економічних наук, Словацька Академія наук, директор інституту економічних досліджень, м. Братислава (Словацька республіка)
СОФІЯ ВИШКОВСЬКА, професор, доктор наук, зав. кафедри організації і управління (факультет управління) Технологічно-природничий університет ім. Яна і Єнджея Снядецьких у Бидгощі, Бидгощ, Польща
СТЕФАН ДИРКА, доктор економічних наук, професор, Вища економічна школа, м. Катовіце, Польща, професор кафедри менеджменту і маркетингу. Міжнародний акредитовані Міністерства науки і освіти Республіки Казахстан
ТОМАШ БЕРНАТ, професор, доктор наук, завідувач кафедри мікроекономіки, факультет економіки і менеджменту, Щецинський університет, Польща

Друковане періодичне видання «Формування ринкових відносин в Україні»
внесене в міжнародну базу даних періодичних видань:
ISSN 2522-1620

Key title: Formuvannâ rînkovih vidnosin v Ukraïni

Abbreviated key title: Form. rînkovih vidnosin Ukr.

Індексування і реферування: Україніка Наукова, Джерело

Міжнародні інформаційні та наукометричні бази даних: Google Scholar, Index Copernicus International (ICI), Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського.

Формування ринкових відносин в Україні, 2021. Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації Серія КВ 22545-12445ПР від 20.02.2017 року

© Державний науково-дослідний інститут інформатизації та моделювання економіки, 2021

**Государственный научно–исследовательский институт
информатизации и моделирования экономики**

ФОРМИРОВАНИЕ РЫНОЧНЫХ ОТНОШЕНИЙ В УКРАИНЕ

**Сборник научных трудов
№ 12 (247)**

Киев 2021

**Формирование рыночных отношений в Украине: Сборник научных трудов
Вып. 12 (247). К., 2021. – 144 с.**

Рекомендовано Ученым Советом ГНИИИМЭ
Протокол №6 от 29.12.2021 г.

Сборник статей посвящен научным достижениям молодых ученых – аспирантов и соискателей ученых степеней кандидата и доктора экономических наук. Он охватывает широкий спектр проблем по таким направлениям:

- макроэкономические аспекты современной экономики;
- инновационно–инвестиционная политика;
- экономические проблемы развития отраслей и видов экономической деятельности;
- развитие региональной экономики;
- социально–трудовые проблемы.

Рассчитано на ученых и специалистов, занимающихся вопросами управления экономикой и изучают теорию и практику формирования рыночных отношений в Украине.

В соответствии с Приказом Министерства образования и науки Украины от 28 декабря 2019 № 1643 данный сборник включен в Перечень научных профессиональных изданий Украины, в которых могут публиковаться результаты диссертационных работ на соискание ученых степеней доктора и кандидата наук, категория «Б».

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

СТУДИНСКАЯ Г.Я., доктор экономических наук (Главный научный редактор)
ХОДЖАЯН А.А., доктор экономических наук, профессор (заместитель научного редактора)
ПАСИЧНИК Ю.В., доктор экономических наук, профессор (заместитель научного редактора)
ЗАХАРИН С.В., доктор экономических наук, профессор, с.н.с. (заместитель научного редактора)
АЛЕКСЕЕВ И. В., доктор экономических наук, профессор
НЕБОТОВ П.Г., кандидат экономических наук, директор
ВАРНАЛИЙ Э.С., доктор экономических наук, профессор
ГУЖВА И.Ю., доктор экономических наук
ПИЛЛА В.И., доктор экономических наук, профессор
КИЗИМ Н.А., доктор экономических наук, профессор, член–корр НАНУ
КУЛЬПИНСКИЙ С.В., доктор экономических наук
КОРНЕЕВ В.В., доктор экономических наук, профессор
КРАСКЕВИЧ В.Е., доктор технических наук, профессор
ЛОПУШНЯК С., доктор экономических наук, профессор
КИЧКО И.И., доктор экономических наук, профессор
ШОСТАК Л.Б., доктор экономических наук, профессор
ГАРБАР Ж.В., доктор экономических наук, доцент, профессор
ЧЕРКАШИНА Е.Ф., кандидат экономических наук, доцент
ИВАНОВ Е.И., кандидат экономических наук (ответственный секретарь)

МЕЖДУНАРОДНАЯ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

АГНЕШКА ДЗЮБИНСКА, доктор философии Экономический университет г. Катовице, Польша, профессор кафедры менеджмента предприятия
АДАМ САМБОРСКИЙ, доктор философии Экономический университет г. Катовице, Польша, профессор кафедры менеджмента предприятия
АНАТОЛИЙ ЗИНОВЬЕВИЧ КОРОБКИН, доцент, к.э.н., заведующий кафедрой экономических и правовых дисциплин ЗО «Белорусский торгово–экономический университет потребительской кооперации», Беларусь, Гомель
ВИРГИНИЯ ЮРЕНИЕНЕ, профессор, доктор наук, заведующий кафедрой философии и культурологии, Каунасский факультет, Вильнюсский университет, Литва
ГОРБОВ АРТУР ЮЛИАНОВИЧ, профессор, доктор технических наук, Словацкая Академия аграрных наук, член отделения экономики и менеджмента, (Словакия)
ДИАНА СПУЛБЕР, доктор философии, Университет Генуи, ассистент профессора кафедры философии обществ, г. Генуя (Италия)
ИВАН ТЕНЕВ ДМИТРОВ, профессор, доктор экономических наук, Университет «проф. д–р Асен Златаров», заведующий кафедрой экономики и управления, г. Бургас (Болгария)
МИТАР ЛУТОВАЦ, профессор, доктор технических наук, Университет Унион им. Николая Тесла, факультет индустриального управления, заведующий кафедрой технологий, г. Белград (Сербия)
ЮРАЙ СИПКО, профессор, доктор экономических наук, Словацкая Академия наук, директор института экономических исследований, г. Братислава Словакия)
СОФИЯ ВИШКОВСКАЯ, профессор, доктор наук, заведующий кафедрой организации и управления (факультет управления) Технически–естественной университет им. Яна и Енджея Снядецкий в Быдгоще, Быдгощ, Польша
СТЕФАН ДЫРКА, доктор экономических наук, профессор, Высшая экономическая школа в Катовице Польша, профессор кафедры менеджмента и маркетинга. Международный аккредитор Министерства науки и образования Республики Казахстан
ТОМАШ БЕРНАТ, профессор, доктор наук, заведующий кафедрой микроэкономики, факультет экономики и менеджмента, Щецинский университет, Польша

Печатное периодическое издание «Формирование рыночных отношений в Украине»

Внесено в международную базу данных периодических изданий:

ISSN 2522–1620

Key title: Formuvannâ rinkovih vidnosin v Ukraïni

Abbreviated key title: Form. rinkovih vidnosin Ukr.

Индексирование и реферирование: «Украиника Наукова», «Джерело»

Международные информационные и наукометрические базы данных: Google Scholar, Index Copernicus International (ICI), Национальная библиотека Украины имени В.И. Вернадского.

Формирование рыночных отношений в Украине, 2021. Свидетельство о государственной регистрации печатного средства массовой информации Серия КВ 22545–12445ПР от 20.02.2017 года

© Государственный научно–исследовательский институт информатизации и моделирования экономики, 2021

State Scientific Research Institute of Informatization and Economic Modeling

MARKET RELATIONS DEVELOPMENT IN UKRAINE

**Collection of scientific works
№12 (247)**

Kyiv 2021

**Market Relations Development in Ukraine: Collection of scientific works
Volume 12 (247). K., 2021. – 144 p.**

Recommended by the Academic Council SSRIEM
Protocol No. 6 dated December 29, 2021

The collection of articles is devoted to scientific achievements of young scientists – graduate students and candidates for scientific degrees of Ph.D and doctor of economic sciences. It covers a wide range of issues in these areas:

- Macro-economic aspects of modern economy;
- Innovation and investment policy;
- Economic issues of industries and types of economic activity development;
- Development of a regional economy;
- Social-labor problems.

Collection of works is focused on scientists and specialists dealing with economic management and those, who learn the theory and practice of market economy in Ukraine.

According to the Decree of the Ministry of Education and Science of Ukraine No. 1643 of December 28, 2019, this collection is included in the List of scientific professional editions of Ukraine in which the results of the dissertation works for obtaining the scientific degrees of doctor and candidate of sciences, category «B» can be published.

EDITORIAL BOARD

G. STUDINSKA, Doctor of Economics, (Chief Scientific Editor)
A. KHODZHAIAN, Doctor of Economics, Professor (Deputy Editor in Chief)
Y. PASICHNYK, Doctor of Economics, Professor (Deputy Editor in Chief)
S. ZAKHARIN, Doctor of Economics, Professor, Senior Researcher (Deputy Editor in Chief)
I. ALEKSEEV, Doctor of Economics, Professor
P. NEBOTOV, Candidate of Science, Director
Z. VARNALIY, Doctor of Economics, Professor
I. GUZHVA, Doctor of Economics
V. PYLA, Doctor of Economics, Professor
M. KYZYM, Doctor of Economics, Professor, member of the NASU
S. KULPINSKY, Doctor of Economics
V. KORNEEV, Doctor of Economics, Professor
V. KRASKEVICH, Doctor of Technical Sciences, Professor
H. LOPUSHNIAK, Doctor of Economics, Professor
I. KYCHKO, Doctor of Economics, Professor
L. SHOSTAK, Doctor of Economics, Professor
Z. HARBAR, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
K. CHERKASHYNA, Ph.D, Economic Sciences, Assistant Professor
Ye. IVANOV, Candidate of Science (Economics) (executive secretary)

INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD

AGNESHKA DZYUBINSKAYA, Doctor of Philosophy, Economic University of Katowice, Poland, Professor of the Department of Management of the Enterprise
ADAM SAMBORSKI, Ph.D., Economic University of Katowice, Poland, Professor of the Department of Enterprise Management
ANATOLIY ZINOVYOVICH KOROBKIN, Associate Professor, Ph.D, Head of the Department of Economic and Legal Disciplines of the Belarusian Trade and Economic University of Consumer Cooperatives, Belarus, Gomel
VIRGINIA YURENIENE, Professor, Doctor of Science, Head of the Department of Philosophy and Culturology, Kaunas Faculty, Vilnius University, Lithuania
GORBOVY ARTHUR YULIANOVICH, Professor, Doctor of Technical Sciences, Slovak Academy of Agrarian Sciences, member of the Department of Economics and Management, (Slovakia)
DIANA SPULBER, Ph.D., University of Genoa, Assistant Professor, Department of Philosophy of Societies, Genoa (Italy)
IVAN TYNEV DMITROV, Professor, Doctor of Economics, University «Prof. Dr. Asen Zlatarov, Head of the Department of Economics and Management, Burgas (Bulgaria)
MITAR LUTOVATS, Professor, Doctor of Technical sciences, UNION UNIV. Mykola Tesla, Faculty of Industrial Management, Head of Technology Department, Belgrade (Serbia)
YURAY SIPKO, Professor, Doctor of Economics, Slovak Academy of Sciences, Director of the Institute for Economic Research, Bratislava, Slovakia)
SOFIA VISHKOVSKA, Professor, Doctor of Sciences, Head of Department of Organization and Management, UTP University of Science and Technology, Bydgoszcz, Poland
STEFAN DIRKA, Doctor of Economics, Professor, Higher Economics School in Katowice Poland, Professor of Management and Marketing Department. International accredited by the Ministry of Science and Education of the Republic of Kazakhstan
TOMASH BERNAT, Professor, Doctor of Science, Head of the Department of Microeconomics, Faculty of Economics and Management, Szczecin University, Poland

Printed periodical «Market Relations Development in Ukraine»

Included in the international database of periodicals:

ISSN 2522–1620

Key title: Formuvannâ rinkovih vidnosin v Ukraïni

Abbreviated key title: Form. rinkovih vidnosin Ukr.

Indexing and reviewing: Ukrainika Naukova, Dzherelo

International information and scientometric data base: Google Scholar, Index Copernicus International (ICI), National Library of Ukraine after V.I. Vernadskiy

Market Relations Development in Ukraine, 2021. Certificate of state registration of printed mass media Series KB 22545–12445 PR from 02.20.2017

© State Research Institute of Informatization and Economic Modeling, 2021

resurs]. – Rezhyim dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text>

5. Podatkovyy Kodeks Ukrayiny: [Elektronnyy resurs]. – Rezhyim dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

Дані про авторів

Зоріна Олена Анатоліївна,

д.е.н.; професор кафедри обліку, аудиту та оподаткування, Національна академія статистики, обліку та аудиту
e-mail: alena07080978@gmail.com

Петраковська Олена Володимирівна,

к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування, Національна академія статистики, обліку та аудиту
e-mail: petrakov-elena@ukr.net

Юрченко Олександр Анатолійович,

к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування, Національна академія статистики, обліку та аудиту
e-mail: alexdekan@ukr.net

Данные об авторах

Зорина Елена Анатольевна,

д.э.н., профессор кафедры учета, аудита и налогообложения, Национальная академия статистики, учета и аудита
e-mail: alena07080978@gmail.com

Петраковская Елена Владимировна,

к.э.н.; доцент, доцент кафедры учета, аудита и налогообложения, Национальная академия статистики, учета и аудита
e-mail: petrakov-elena@ukr.net

Юрченко Александр Анатольевич,

к.э.н.; доцент, доцент кафедры учета, аудита и налогообложения, Национальная академия статистики, учета и аудита
e-mail: alexdekan@ukr.net

Data about authors

Elena Zorina,

Doctor in Economics, Professor of Department of Accounting, Audit and Taxation, National Academy of Statistics, Accounting and Audit
e-mail: alena07080978@gmail.com

Elena Petrakovskaya,

PhD in Economics, Associate Professor of Department of Accounting, Audit and Taxation, National Academy of Statistics, Accounting and Audit
e-mail: petrakov-elena@ukr.net

Alexander Yurchenko,

PhD in Economics, Associate Professor of Department of Accounting, Audit and Taxation, National Academy of Statistics, Accounting and Audit
e-mail: alexdekan@ukr.net

УДК: 658

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6090212>

БРИГІЛЕВИЧ Г.М.

ВОЙТЕНКО О.А.

Стратегічне управління підприємницькою діяльністю в туристичній сфері

Предметом дослідження є стратегічне управління підприємствами туристичної сфери.

Мета дослідження – узагальнити сучасні підходи до розуміння сутності стратегічного управління підприємницькою діяльністю, визначити його ознаки та функції і провести аналіз особливостей застосування стратегічного управління в туристичній сфері.

Методи дослідження. У дослідженні використана сукупність наукових методів і підходів, у тому числі діалектичний метод наукового пізнання, системний, логічний, метод аналізу та синтезу, порівняльний метод, метод узагальнення.

Результати роботи. У статті обґрунтовано важливість стратегічного управління підприємствами туристичної сфери в умовах зовнішніх викликів, зокрема пандемії Covid-19, оскільки саме таке управління націлене на забезпечення стійкого функціонування підприємств та досягнення стратегічних цілей їх розвитку. Проаналізовано підходи до розуміння сутності стратегічного управління у вітчизняній та зарубіжній науці, окреслено етапи, функції та принципи стратегічного управління. Визначено чинники, які впливають на стратегічне управління підприємствами та охарактеризовано особливості стратегічного управління для підприємств, що працюють у туристичній сфері.

Висновки. Непередбачувані зміни у зовнішньому середовищі, викликані пандемією Covid-19 актуалізували важливість застосування стратегічного менеджменту на туристичних підприємствах будь-якого розміру, оскільки таке управління націлене на забезпечення стійкого функціонування підприємств цієї сфери та досягнення її довгострокових цілей з мінімальними витратами. Стратегічне управління на підприємствах туристичної сфери передбачає диверсифікований підхід до визначення стратегічних цілей їх розвитку та підвищення ефективності функціонування.

Галузь застосування результатів. Планування, економіка, управління, менеджмент підприємств.

Ключові слова: стратегічне управління, туризм, підприємства, стратегічні цілі, сталий розвиток.

БРИГИЛЕВИЧ Г.М.

ВОЙТЕНКО О.А.

Стратегическое управление предпринимательской деятельностью в туристической сфере

Предметом исследования является стратегическое управление предприятиями туристической сферы.

Цель исследования – обобщить современные подходы к пониманию сущности стратегического управления предпринимательской деятельностью, определить его признаки и функции, провести анализ особенностей применения стратегического управления в туристической сфере.

Методы исследования. В исследовании использована совокупность научных методов и подходов, включая диалектический метод научного познания, системный, логический, метод анализа и синтеза, сравнительный метод, метод обобщения.

Результаты работы. В статье обоснована важность стратегического управления предприятиями туристической сферы в условиях внешних вызовов, в частности, пандемии Covid-19, поскольку именно такое управление направлено на обеспечение устойчивого функционирования предприятий и достижение стратегических целей их развития. Проанализированы подходы к пониманию сущности стратегического управления в отечественной и зарубежной науке, обозначены этапы, функции и принципы стратегического управления. Определены факторы, влияющие на стратегическое управление и охарактеризованы особенности стратегического управления для предприятий, работающих в сфере туризма.

Выводы. Непредсказуемые изменения во внешней среде, вызванные пандемией Covid-19, актуализировали важность применения стратегического менеджмента на туристических предприятиях любого размера, поскольку такое управление нацелено на обеспечение устойчивого функционирования предприятий этой сферы и достижение ее долгосрочных целей с минимальными затратами. Стратегическое управление на предприятиях туристической сферы подразумевает диверсифицированный подход к определению стратегических целей их развития и повышению эффективности функционирования.

Ключевые слова: стратегическое управление, туризм, предприятия, стратегические цели, устойчивое развитие.

BRAHILEVYCH H.M.

VOITENKO O.A.

Strategic business management in tourism

The subject of research is strategic management of tourism enterprises.

The purpose of research to generalize modern approaches to understanding the essence of strategic business management, to determine its features and functions, and to analyze the features of the application of strategic management in the tourism sector

Methods of research. The study uses a set of scientific methods and approaches, including the dialectical method of scientific cognition, system, logical, method of analysis and synthesis, comparative method, generalization method.

Consequences. *The unpredictable changes in the external environment caused by the Covid–19 pandemic have highlighted the importance of applying strategic management to tourism enterprises of all sizes, as such management aims to ensure the sustainable operation of enterprises in this area and achieve its long–term goals by minimal cost. Strategic management at the enterprises of the tourism sphere provides a diversified approach to defining the strategic goals of their development and improving the efficiency of operation.*

Keywords: *strategic management, tourism, enterprises, strategic goals, sustainable development.*

Постановка проблеми. Сучасний світовий ринок туристичних та готельно–ресторанних послуг давно сформувався і стабільно розвивався як в більшості країн світу, так і в Україні. В до пандемічний період він забезпечував роботою населення великих і малих міст, сільських та гірських територій. Цей сектор економіки вважається одним із найпривабливіших для інвесторів в світі. Конкурентними перевагами цього сектору економіки є не тільки створення робочих місць, а й його здатність стимулювати розвиток інших секторів економіки, зокрема: будівництва, зв'язку, харчової промисловості, сільського господарства, торгівлі тощо.

Другий рік поспіль економічна криза, спричинена пандемією Covid–19, негативно позначилась на туристичній галузі по всьому світу. У 2019 р. туризм був третьою за величиною експортною категорією з 7% світової торгівлі. Однак, вже в 2020 р. за оцінками Світової туристичної організації (UNWTO) кількість туристичних прибутків скоротилась на 74%, внаслідок чого світовий ВВП знизився приблизно на 3%, а понад 100 млн співробітників туристичної галузі перебувають під загрозою втрати робочого місця [16] у випадку, якщо криза посилиться.

В Україні частка туризму в економіці за офіційними даними сягає 3% (за неофіційними оцінками – 7%), на відміну від середньосвітового показника в 10%, а більшість потоків туристів носить виїзний та внутрішній характер. Тим не менше, у сфері гостинності в нашій державі функціонує близько 20 тис. готелів і майже 30 тис. ресторанів, а 80% індустрії складають малі і мікро–підприємства, що в разі тривалої зупинки роботи та відсутності комплексної підтримки мають високі ризики збанкрутувати та закритись. За оцінками експертів туризм в Україні упродовж 2020 р. втратив понад 1,5 млрд. дол. США прибутку [6]. Ситуація, що склалась внаслідок зміни зовнішніх умов функціонування галузі, невизначеності щодо тривалості економічного спаду, відсутності системної допомоги малим та середнім ту–

ристичним підприємствам від органів державної влади, низьких, порівняно зі світовими тенденціями, темпами вакцинації населення та поширення нових штамів вірусу, актуалізувала необхідність застосування стратегічного управління у діяльність підприємств туристичної сфери. З метою забезпечення їх стійкості до економічних потрясінь доцільно приділяти значну увагу стратегічному менеджменту. Особливо це стосується малих та немережових підприємств, які не мають розроблених стратегій та не застосовують інструменти стратегічного управління.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Коло питань, пов'язаних зі стратегічним менеджментом загалом та у туристичній сфері зокрема активно досліджуються вітчизняними та зарубіжними вченими, серед яких А. Рачинський, О. Зарічна, О. Віханський, І. Ансофф, Ф. Котлер, Н. Гладинець, С. Варелас, А. Снігир, А. Сельський та інші. Незважаючи на значний інтерес до цієї проблематики, вона потребує подальших наукових досліджень, оскільки зміни пандемічної ситуації є надзвичайно динамічними, що спонукає підприємства туристичної сфери до прийняття швидких оперативних управлінських рішень та ускладнює бачення стратегічних перспектив їх розвитку в умовах зміни кон'юнктури туристичного ринку.

Метою статті є узагальнення сучасних підходів до розуміння стратегічного управління підприємницькою діяльністю, його ознак, функцій та особливостей застосування в туристичній сфері.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні стратегічне управління сприймається як інструмент для забезпечення довготривалого існування підприємства. Уперше термін «стратегічне менеджмент» був введений в обіг на межі 60–70–х рр. для позначення різниці між поточним (оперативним) управлінням на рівні виробництва і менеджменту, здійснюваним на вищому управлінському рівні з метою передбачення майбутнього. Провідною ідеєю, що відображає сутність переходу від оперативного управління до стратегічного, стала ідея необхідності перенесення центру ува–

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ги вищого керівництва на середовище для відповідного своєчасного реагування на зміни, що відбуваються в ньому [7]. З того часу науковці сутність поняття «стратегічне управління» визначають по-різному (див. таблицю).

Узагальнюючи вище наведені підходи до розуміння сутності стратегічного управління різних науковців, можна стверджувати, що стратегічне управління – це особливе, відмінне від поточного (оперативного), управління організацією, яке реалізується на підставі стратегії та орієнтує діяльність об'єкту господарювання на встановлення постійного зв'язку із зовнішнім оточенням та на внесення своєчасних змін для посилення його здатності до ефективного виконання своєї місії та забезпечення довгострокового виживання в мінливому середовищі [3].

Розглядаючи стратегічне управління як вид менеджменту, необхідно наголосити на тому, що в його основі лежить стратегічне мислення, що реалізовуючись через загальні функції менеджменту (планування, організацію, координацію, регулювання, кон-

троль, облік, аналіз, мотивацію) утворюючи єдиний управлінський ланцюг, який спроможний привести як до нової кон'юнктури, так і до нових викликів, що повторюючись, створюють циклічність процесів та явищ в управлінській діяльності [9].

Беззаперечним є те, що основою для здійснення стратегічного управління підприємством будь-якої спеціалізації є стратегія та процес її створення. На думку З. Шершньової і С. Оборської концептуальна схема стратегічного управління підприємством складається з таких етапів [11]:

- формування концепції (підприємства, управління);
- здійснення аналізу (ретроспективний, зовнішнього середовища, внутрішнього середовища, конкурентоспроможності підприємства);
- встановлення діагнозу (сильних і слабких сторін підприємства);
- формування прогнозу (змін внутрішнього і зовнішнього середовища);
- формування цілей підприємства; вибір стратегії (загальної, ділових, функціональних); роз-

Підходи до визначення поняття «стратегічне управління»

Д. Шендел і К. Хатте	Процес визначення і (встановлення) зв'язку організації з її оточенням, який полягає в реалізації обраних цілей і в спробах досягти бажаного стану взаємодії з оточенням за допомогою розподілу ресурсів, що дає змогу ефективно і результативно діяти організації і її підрозділам [15].
Дж. Пірс і Р. Робінсон	Набір рішень і дій з формулювання та реалізації стратегій, розроблених для досягнення мети організації [14].
І. Ансофф	Процес ухвалення і здійснення стратегічних рішень, центральною ланкою якого є стратегічний вибір, заснований на зіставленні власного ресурсного потенціалу підприємства з можливостями і загрозами зовнішнього оточення, в якому воно діє [1].
Л. Шеховцева	Безперервний процес вибору та реалізації цілей та стратегій організації [12].
О. Віханський	Це таке управління, яке спирається на людський потенціал як основу організації, орієнтує виробничу діяльність на запити споживачів, гнучко реагує і проводить своєчасні зміни в організації, що відповідають виклику з боку оточення і дозволяють досягати конкурентних переваг, що в сукупності дає можливість організації виживати в довгостроковій перспективі, досягаючи при цьому своїх цілей [2].
О. Зарічна	Це реалізація концепції, в якій поєднуються цільовий та інтегральний підходи до діяльності підприємства, що дає можливість встановлювати цілі розвитку, порівнювати їх з наявними можливостями (потенціалом) підприємства та приводити їх у відповідність шляхом розробки та реалізації системи стратегій [4].
З. Шершньова, С. Оборська	Процес, за допомогою якого менеджери здійснюють довгострокове керівництво організацією, визначають специфічні цілі діяльності, розробляють стратегії для досягнення цих цілей, враховуючи всі релевантні зовнішні та внутрішні умови, а також забезпечують виконання розроблених відповідних планів, постійно розвиваючись і змінюючись [11].
Ю. Шаров	Узагальнююча концепція майбутніх дій, модель досягнення цілей, яка визначає пріоритети і основні напрями діяльності [10].
М. Бутко	Вид організаційно-економічної діяльності менеджерів, що пов'язана з виробництвом і збутом товарів, послуг, робіт. Доцільність та рентабельність здійснення цієї діяльності визначається умовами і можливостями, що склалися на ринку, який підприємство обслуговує [9].

* складено авторами.

робка системи планів, проектів і програм розвитку підприємства;

- формування забезпечуючих підсистем (організаційного, фінансового, інформаційного, соціально-психологічного забезпечення);
- здійснення стратегічного контролю за діяльністю системи стратегічного управління.

Враховуючи наведені етапи концептуальної схеми стратегічного управління підприємством визначимо його основні функції: планування стратегії; організація виконання стратегічних планів; координація дій з реалізації стратегічних завдань; мотивація на досягнення стратегічних результатів; контроль за процесом виконання стратегії.

В основі ефективності стратегічного управління покладено такі принципи [5]:

- цілеспрямованість. Розроблена стратегія повинна бути спрямована на конкретну, окреслену ціль;
- безперервність. Стратегічне управління не є сталим процесом та повинне постійно розвиватися та адаптуватися до змін у середовищі, в якому є організація;
- теоретико-методологічна обґрунтованість використовуваних інструментів: визначає необхідність використання широкого спектра наукових методичних прийомів;
- системність та комплексність у підході до розроблення стратегій та системи стратегічного управління загалом, оскільки необхідність досягнення цілей різного рівня та природи спричиняє і різні шляхи їх досягнення, що не мають суперечити одне одному та мають носити систематичний характер;
- послідовність етапів, що можуть здійснюватися паралельно, однак загальна спрямованість, а також наявність складної системи зворотних зв'язків – це загальний принцип, порушення якого призводить до негативних наслідків;
- циклічність. Етапи стратегічного управління мають повторювальний характер;
- унікальність системи стратегічного управління для конкретного підприємства;
- використання невизначеності майбутнього як стратегічних можливостей: неможливо передбачити умови середовища, в яких працюватиме підприємство в майбутніх періодах, тому необхідно формувати різні «сценарії» майбутнього та варіанти дій відповідно до них;
- результативність та ефективність: спрямовує систему стратегічного управління на досягнення високих результатів найбільш ефективним способом.

В сучасних умовах основні засади, підходи та інструменти стратегічного управління, які застосовуються на українських підприємствах запозичені переважно з практики іноземних компаній. Однак, часто імплементація зарубіжного досвіду відбувається без урахування того, що система стратегічного управління підприємством залежить від взаємодії кількох чинників, а саме галузевої належності, розмірів організації (залежно від галузевих особливостей), типу виробництва, рівня спеціалізації, концентрації та кооперації, характерних рис виробничого потенціалу, наявності або відсутності науково-технічного потенціалу, рівнів управління, рівня кваліфікації персоналу тощо. Виходячи з цього, вважаємо за потрібне наголосити на особливостях стратегічного управління для підприємств, що працюють у туристичній сфері і потребують запровадження стратегічного підходу до управління в умовах кризи спричиненої пандемією Covid-19.

Стратегічне управління бізнесом в галузі туризму та подорожей направлене на сприяння оптимальному розвитку підприємств шляхом, що передбачає максимізацію прибутків при мінімізації оперативних витрат через виявлення та нівелювання впливу основних конкурентних недоліків, які можуть виникати на будь-якому етапі та у будь-який період часу [13], що забезпечуватиме досягнення стратегічних цілей підприємства. В цьому процесі необхідно враховувати особливості діяльності в туристичній галузі, а саме: високий ступінь невизначеності ринкової ситуації; сезонна нестабільність попиту на туристичні послуги; посилення конкуренції в туристичному бізнесі, зокрема за рахунок діджиталізації; переважно малий розмір підприємств; імовірнісний характер процесів, що відбуваються в туристичній індустрії; специфіка туристичного продукту (невіддільність від джерела формування, комплексність, тощо) та інші [8]. Представникам туристичного бізнесу необхідно розуміти основні тенденції розвитку галузі, структуру і вимоги ринку до їх продукції та послуг і факторів в тому числі цінових, що мають значний вплив на успіх ведення бізнесу.

Важливою особливістю стратегічного управління підприємницькою діяльністю в туризмі є те, що збільшення прибутковості не є як такою головною стратегічною метою, оскільки максимізація прибутків забезпечується через реалізацію інших стратегічних цілей, таких як розробка гнучкого та диверсифікованого асортименту туристич-

них продуктів та послуг, формування та підтримка міжнародного іміджу, зокрема через довготривале та успішне партнерство з іноземними компаніями, збільшення чисельності, форм та напрямів взаємодії з контрагентами з метою розширення бізнесу, постійний пошук та застосування інноваційних технологій, тощо. Через досягнення цих та інших стратегічних цілей підприємство може акумулювати кошти в резервних фондах, оптимізувати та налаштувати робочі процеси таким чином, щоб працівники могли виконувати завдання з різних місць, а не лише з офісу, забезпечити репутацію надійного суб'єкта підприємницької діяльності та отримати лояльність з боку споживачів, що в комплексі забезпечить стійкість бізнесу до економічних потрясінь та неочікуваних змін зовнішнього середовища, таких як пандемія Covid-19.

Висновки

Непередбачувані зміни у зовнішньому середовищі, викликані пандемією Covid-19 актуалізували важливість застосування стратегічного менеджменту на туристичних підприємствах будь-якого розміру, оскільки таке управління націлене на забезпечення стійкого функціонування підприємств цієї сфери та досягнення її довгострокових цілей з мінімальними витратами. Стратегічне управління на підприємствах туристичної сфери передбачає диверсифікований підхід до визначення стратегічних цілей їх розвитку та підвищення ефективності функціонування.

Список використаних джерел

1. Ансофф І. Стратегическое управление / И. Ансофф: сокр. пер. с англ./науч.ред. и авт.предисл. Л.И.Евенко. – М.: Экономика, 1989. – 519 с
2. Виханский О.С. Стратегическое управление: Учебник. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Гардарика, 1998. – 296 с.
3. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад. : Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко [та ін.]; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. – К. : НАДУ, 2010. – 819 с.
4. Зарічна О. В. Роль стратегічного управління в діяльності підприємства в умовах сталого розвитку регіону Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2014. Вип. 5. С. 295–302.
5. Киш Л. М. Стратегічне управління, як основна частина менеджменту підприємства Причорноморські економічні студії. 2019. Вип. 38(1). С. 107–113.

6. Машкіна Г. В., Горюнова К. А. Правові та економічні аспекти туристичної галузі України під час пандемії Covid-19. Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 3. С. 5–11. DOI: 10.32702/2306-6814.2021.3.5

7. Сельський А. Передумови виникнення та зміст стратегічного управління Вісник Національної академії державного управління при Президентіві України. – 2011. – № 4. – С. 32–39.

8. Снігир А. В. Особливості стратегічного менеджменту туристичного підприємства Вісник Хмельницького національного університету. 2015. №4. С.66 – 69.

9. Стратегічний менеджмент. [текст] навч. посіб. / За заг. ред. Бутка М. П. [М.П. Бутко, М.Ю. Дітковська, С.М. Задорожна та ін.] – К. : «Центр учбової літератури», 2016. – 376 с.

10. Шаров Ю. П. Стратегічне планування та реалізація політики на центральному, регіональному та місцевому рівнях : навч. посіб. / Ю. П. Шаров. – К. : Центр навч. л-ри, 2004. – 56 с, с. 13

11. Шершньова З. Є., Оборська С.В. Стратегічне управління: навч. посібник. Київ: КНЕУ, 1999. 448 с.

12. Шеховцева Л. С. Стратегический менеджмент : учеб. пособие / Л. С. Шеховцева. – Калининград : Изд-во КГУ, 2001. – 345 с

13. Complete Guide to Strategic Management For Travel And Tourism URL: <https://welpmagazine.com/complete-guide-to-strategic-management-for-travel-and-tourism/> (дата звернення: 11.08.2021)

14. Pearce II JA., Robinson R.B. Jr. Strategic Management, 2nd ed. Homewood, Ill: Richard D. Irwin, 1985.

15. Schendel D.E., Hatten KJ. Business Policy or Strategic Management: A Broader View for an Emerging Discipline. Academy of Management Proceedings, August 1972.

16. Secretary-General's Policy Brief on Tourism and COVID-19 URL: <https://www.unwto.org/tourism-and-covid-19-unprecedented-economic-impacts> (дата звернення 11.08.2021).

References

1. Ansoff I. Strategic Management. / I. Ansoff: abbr. trans. from Eng./sc. ed. and auth. of forew. L. I. Evenko. – M. Economy, 1989. – 519 с
2. Vihanskiy O. S. Strategic management: textbook. – 2nd ed., rev. and enlar. – M.: Hardarika, 1998. – 296 p.
3. Encyclopedic dictionary of public administration / comp.: Yu. Surmin, V. Bakumenko, A. Mikhnenko [etc.]; edited by Yu. Kovbasyuk, V Troshchynsky, Yu. Surmin. – K.: NADU, 2010. – 819 p.

4. Zarichna O. V. The role of strategic management in the enterprise in terms of sustainable development in the region. Socio-economic problems of the modern period of Ukraine. 2014. #5. P. 295–302

5. Kysh L. M. Strategic management as the main part of enterprise management. Black Sea Economic Studies. 2019. #38(1). P. 107–113.

6. Mashkina H. V., Horunova K. A. Legal and economic aspects of the tourism industry of Ukraine during the Covid-19 pandemic. Investments: practice and experience. 2021. 3. P.5–11. DOI: 10.32702/2306–6814.2021.3.5

7. Selsky A. Prerequisites and content of strategic management Bulletin of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine. – 2011. – № 4. – P. 32–39.

8. Snigyr A. V. Features of strategic management of a tourist enterprise Bulletin of Khmelnytsky National University. 2015. №4. С.66 – 69.

9. Strategic management. [text] textbook / Gen. ed. Butka M. P. [M.P. Butko, M.Yu. Ditkovska, S.M. Zadorozhna and others] – K.: Center for Educational Literature, 2016. – 376 p.

10. Sharov Yu. P. Strategic planning and policy implementation at the central, regional and local levels: textbook/ Yu. P. Sharov. – Kyiv: Center for Educational Literature, 2004. – 56 p.

11. Shershneva Z. E., Oborskaya S. V. Strategic management: textbook. manual. Kyiv: KNEU, 1999. 448 p.

12. Shekhovtseva L.S. Strategic management: textbook. / L. S. Shekhovtseva. – Kaliningrad: KSU Publishing House, 2001. – 345 p.

13. Complete Guide to Strategic Management For Travel And Tourism URL: <https://welpmagazine.com/complete-guide-to-strategic-management-for-travel-and-tourism/> (data of application: 11.08.2021)

14. Pearce II J.A., Robinson R.B. Jr. Strategic Management, 2nd ed. Homewood, Ill: Richard D. Irwin, 1985.

15. Schendel D.E., Hatten K.J. Business Policy or Strategic Management: A Broader View for an Emerging

Discipline. Academy of Management Proceedings, August 1972.

16. Secretary-General's Policy Brief on Tourism and COVID-19 URL: <https://www.unwto.org/tourism-and-covid-19-unprecedented-economic-impacts> (data of application 11.08.2021).

Дані про авторів

Бригілевич Галина Михайлівна,

старший лаборант кафедри країнознавства і міжнародного туризму, Львівський національний університет імені Івана Франка

e-mail: Galina.Brigilevich@lnu.edu.ua

Войтенко Ольга Артурівна,

аспірантка ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України»

e-mail: voytenko1209@gmail.com

Данные об авторах

Бригилевич Галина Михайловна,

старший лаборант кафедри страноведения и международного туризма, Львовский национальный университет имени Ивана Франко

e-mail: Galina.Brigilevich@lnu.edu.ua

Войтенко Ольга Артуровна,

аспирантка ГУ «Институт региональных исследований имени М.И. Долишнего НАН Украины»

e-mail: voytenko1209@gmail.com

Data about the authors

Haluna Brahilevych,

Senior laboratory assistant of the Department of Geography and International Tourism Ivan Franko National University of Lviv

e-mail: Galina.Brigilevich@lnu.edu.ua

Olha Voitenko,

Post-graduate student of State institution «Institute of Regional Research named after M.I. Dolishniy of the NAS of Ukraine»

e-mail: voytenko1209@gmail.com

ЗМІСТ

Макроекономічні аспекти сучасної економіки

ПРЕДБОРСЬКИЙ В.А. Співвідношення понять «глибинна держава» та «тіньова «автономна» влада»	7
МЕЛЬНИКОВА Т.В. Грошово-кредитна політика держави: узгодження цілей та інструментів її реалізації	23
ХАЛІЛЯЄВА О.В., ПУЗИРЬОВА П.В. Сутність та значення економічного потенціалу, його місце в економіці країни: сучасний аспект в умовах сталого розвитку	33
ГЕЙКО Т.Ю. Напрямки покращення бізнес середовища в Україні в умовах цифрових трансформацій	40

Інноваційно-інвестиційна політика

ДОВБУШ В.І. Інноваційний потенціал як інструмент забезпечення інноваційного розвитку підприємства	46
ПУЗИРЬОВА П.В. Оцінювання сучасного стану інноваційної діяльності промислових підприємств України в умовах сталого розвитку	52
КЛИМЕНЧУКОВА Н.С., ЛЕВЧЕНКО В.В. Інституціональне забезпечення інноваційного розвитку підприємництва в економіці знань	60

Економічні проблеми розвитку галузей та видів економічної діяльності

КРАВЧЕНКО М.Ф., ПІДДУБНИЙ В.А., ЛОШЕНЮК І.Р. Науково-практичні основи конструювання харчових продуктів функціонального призначення	68
СТУДІНСЬКА Г.Я., СТУДІНСЬКИЙ В.А. Психолінгвістичні фактори формування асоціативного сприйняття бренду	73
УШЕНКО Н.В., КОСТІКОВА К.О. Адаптаційні зміни у системі фінансово-економічної безпеки бізнесу України в умовах пандемії	82
ЧУМАЧЕНКО О.М., КРИВОВ'ЯЗ Є.В., ОСТАПЕНКО В.С. Використання земельно-ресурсного потенціалу в умовах спільної аграрної політики ЄС	91
ЗОРІНА О.А., ПЕТРАКОВСЬКА О.В., ЮРЧЕНКО О.А. Фінансова та податкова звітність суб'єктів малого підприємництва	100
БРИГЛЕВИЧ Г.М., ВОЙТЕНКО О.А. Стратегічне управління підприємницькою діяльністю в туристичній сфері	106
АКСЕЛЬРОД Р.Б., ШПАКОВ А.В., РИЖАКОВА Г.М. Економіко-управлінські предиктори трансформації операційних систем будівельного девелопменту в умовах цифровізації економіки	113
КРАЙНЮЧЕНКО О.Ф., ШЕВЧУК А.А. Удосконалення методичних підходів до визначення стратегії розвитку підприємства методом спрасе-аналізу	121
МОЛНАР О.С., МАКОВСЬКИЙ І.В., КАСТРОВА М.С. Стратегічні пріоритети розвитку збутової діяльності підприємств	130

СОДЕРЖАНИЕ

Макроэкономические аспекты современной экономики

ПРЕДБОРСКИЙ В.А. Соотношение понятий «глубинное государство» и «теневая «автономна» власть».....	7
МЕЛЬНИКОВА Т.В. Денежно-кредитная политика государства: согласование целей и инструментов ее реализации.....	23
ХАЛИЛЯЕВА Е.В., ПУЗЫРЁВА П.В. Сущность и значение экономического потенциала, его место в экономике страны: современный аспект в условиях устойчивого развития.....	33
ГЕЙКО Т.Ю. Направления улучшения бизнес среды в Украине в условиях цифровых трансформаций.....	40

Инновационно-инвестиционная политика

ДОВБУШ В.И. Инновационный потенциал как инструмент обеспечения инновационного развития предприятия.....	46
ПУЗЫРЁВА П.В. Оценка современного состояния инновационной деятельности промышленных предприятий Украины в условиях устойчивого развития.....	52
КЛИМЕНЧУКОВА Н.С., ЛЕВЧЕНКО В.В. Институциональное обеспечение инновационного развития предпринимательства в экономике знаний.....	60

Экономические проблемы развития отраслей и видов экономической деятельности

КРАВЧЕНКО М.Ф., ПОДДУБНИЙ В.А., ЛОШЕНЮК И.Р. Научно-практические основы конструирования пищевых продуктов функционального назначения.....	68
СТУДИНСКАЯ Г.Я., СТУДИНСКИЙ В.А. Психолингвистические факторы формирования ассоциативного восприятия бренда.....	73
УШЕНКО Н.В., КОСТИКОВА К.А. Адаптационные изменения в системе финансово-экономической безопасности бизнеса Украины в условиях пандемии.....	82
ЧУМАЧЕНКО А.Н., КРИВОВЯЗ Е.В., ОСТАПЕНКО В.С. Использование земельно-ресурсного потенциала в условиях общей аграрной политики ЕС.....	91
ЗОРИНА Е.А., ПЕТРАКОВСКАЯ Е.В., ЮРЧЕНКО А.А. Финансовая и налоговая отчетность субъектов малого предпринимательства.....	100
БРИГИЛЕВИЧ Г.М., ВОЙТЕНКО О.А. Стратегическое управление предпринимательской деятельностью в туристической сфере.....	106
АКСЕЛЬРОД Р.Б., ШПАКОВ А.В., РЫЖАКОВА Г.М. Экономико-управленческие предикторы трансформации операционных систем строительного девелопмента в условиях цифровизации экономики.....	113
КРАЙНЮЧЕНКО О.Ф., ШЕВЧУК А.А. Совершенствование методических подходов к определению стратегии развития предприятия методом спассе-анализа.....	121
МОЛНАР А.С., МАКОВСКИЙ И.В., КАСТРОВА М.С. Стратегические приоритеты развития сбытовой деятельности предприятий.....	130

CONTENT

Macro-economic aspects of modern economy

PREDBORSKIJ V.A. Relationship between the concepts of «deep state» and «shadow «autonomous» power»	7
MELNIKOVA T.V. Monetary policy of the state: coordination of goals and tools for its implementation.....	23
KHALILIAEVA O.V., PUZYROVA P.V. The essence and significance of economic potential, its place in the country's economy: a modern aspect in the conditions of sustainable development.....	33
HEIKO T.U. Directions for improving the business environment in Ukraine in the context of digital transformation	40

Innovation and investment policy

DOVBUSH V.I. Innovative potential as a tool for ensuring innovative development of an enterprise	46
PUZYROVA P.V. Evaluation of the current state of innovative activities of industrial enterprises of Ukraine in the conditions of sustainable development.....	52
KLYMENCHUKOVA N.S., LEVCHENKO V.V. Institutional support for new business development in the knowledge economy	60

Economic problems of development of branches and types of economic activity

KRAVCHENKO M.F., PIDUBNIY V.A., LOSHENIUK I.R. Scientific and practical bases of designing food products of functional purpose	68
STUDINSKA G.Ya., STUDINSKIY V.A. Psycholinguistic factors of formation associative perception of the brand	73
USHENKO N.V., KOSTIKOVA K.O. Adaptation changes in the system of financial and economic security of Ukrainian business in a pandemic condition	82
CHUMACHENKO A.N., KRYVOVIAZ Ye.V., OSTAPENKO V.S. Use of land resource potential in the conditions of the common agrarian policy of the EU	91
ZORINA E.A., PETRAKOVSKAYA E.V., YURCHENKO O.A. Financial and tax reporting of small businesses.....	100
BRAHILEVYCH H.M., VOITENKO O.A. Strategic business management in tourism.....	106
AKSELROD R.B., SHPAKOV A.V., RYZHAKOVA G.M. Economic and management predictors of the transformation of operating systems for construction development in the context of digitalization of the economy.....	113
KRAINIUCHENKO O.F., SHEVCHUK A.A. Improvement of methodological approaches to determining an enterprise development strategy by the method of space analysis.....	121
MOLNAR O.S., MAKOVSKIY I.B., KASTROVA M.S. Strategic priorities for the development of sales activities of enterprises	130

До авторів збірника

Шановні автори!

*Державний науково–дослідний інститут інформатизації та моделювання економіки
приймає до друку у збірнику
«Формування ринкових відносин в Україні» статті з економічної тематики*

При подачі статті до редакції необхідно оформити її за поданими нижче правилами, а також ретельно перевірити текст на предмет виявлення граматичних, орфографічних, стилістичних та інших помилок!

1. Стаття має відповідати тематичній спрямованості збірника.

2. Обов'язковими є рецензія фахівця у відповідній галузі науки.

3. У статті відповідно до вимог ВАК необхідні такі елементи:

Стаття має містити: індекс УДК, відомості про автора (ів) на трьох мовах;

– назва статті та анотація на трьох мовах (українська, російська, англійська), де чітко сформульовано головну ідею статті та обґрунтовано її актуальність;

– ключові слова на трьох мовах до 10 слів (українська, російська, англійська);

– *постановка проблеми* у загальному вигляді та її зв'язок із важливими чи практичними завданнями;

– *аналіз останніх досліджень і публікацій*, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття;

– *формування цілей статті* (постановка завдання);

– *виклад основного матеріалу дослідження* з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів;

– *висновки з даного дослідження* і перспективи подальших розвідок у даному напрямку;

– *список використаних джерел* (українською та англійською мовами).

4. Обсяг – від 8 до 16 сторінок, формату А4 через інтервал 1,5. Поля: верхнє, нижнє, лівє, правє – 2 см. Абзац – 5 знаків. Шрифт: Arial, розмір – 12. Мова – українська.

5. Прізвище, ініціали, науковий ступінь розміщуються у правій верхній частині аркуша.

6. Відомості про автора: адреса, контактний телефон (домашній, робочий).

7. Статті, таблиці та формули мають виконуватися у редакторі Microsoft Word, якщо стаття містить формули, то вони мають набиратися у редакторі формул Microsoft Equation, який вбудований в усі версії програми Word.

8. Якщо стаття містить графіки чи діаграми, виконанні в інших програмах (такі як Excel, Corel Draw та ін.), то ці файли також додаються до статті в оригіналі програм, в яких вони виконані.

9. Графіки та діаграми можуть бути передані в графічних форматах: векторний – EPS, AI (шрифти переконвертовані в криві); растровий – TIF, 300 dpi, 256 кольорів сірого.

10. Зноски в документі мають бути оформлені за допомогою вбудованих функцій програми Word.

11. Назви файлів мають відповідати прізвищам авторів.

12. Статті надаються на диску, або іншому електронному носії інформації до диска обов'язково додаються статті в роздрукованому і якісному вигляді. Текст у електронному вигляді повинен відповідати тексту в надрукованому вигляді.

13. Статті не повинні містити приміток від руки та помарок, кожен лист статті підписується автором.

14. Посилання на джерела інформації є обов'язковими. Джерела подаються в кінці статті з основними вимогами до бібліографічних описів. Нумерація джерел вздовж тексту.

15. У разі невиконання вищевказаних вимог редакція не приймає статей до друку.

Редакція наукового збірника не несе відповідальності за авторські права статей, що подаються до друку.

Довідки за телефонами: (044) 239–10–49, (096) 309–42–80

Сайт збірника наукових праць: <http://ndiime.org.ua/>; e-mail: zbornik@ukr.net

Редакційна колегія

К авторам сборника

Уважаемые авторы!

*Государственный научно–исследовательский институт информатизации и моделирования экономики
принимает к печати в научном сборнике
«Формирование рыночных отношений в Украине» статьи с экономической тематики*

При подаче статьи в редакцию необходимо оформить ее по представленным ниже правилам, а также тщательно проверить текст на предмет выявления грамматических, орфографических, стилистических и других ошибок!

1. Статья должна соответствовать тематической направленности сборника.
2. Обязательными являются рецензия специалиста (доктора наук) в соответствующей области науки.
3. В статье соответствии с требованиями ВАК необходимы следующие элементы:
Статья должна содержать: Библиографический показатель УДК, сведения об авторе (ах) фамилия, имя, отчество (автора полностью), место работы, должность, e-mail на трех языках;
– название статьи и аннотация на трех языках (украинский, русский, английский 1500–2000 знаков с пробелами), где четко сформулирована главная идея статьи и обоснована ее актуальность;
– ключевые слова на трех языках до 10 слов (украинский, русский, английский);
– *постановка проблемы* в общем виде и ее связь с важными или практическими задачами;
– *анализ последних исследований и публикаций*, в которых начато решение данной проблемы и на которые опирается автор, выделение нерешенных ранее частей общей проблемы, которым посвящена статья;
– *формирование целей статьи* (постановка задачи);
– *изложение основного материала* исследования с полным обоснованием полученных научных результатов;
– *выводы из данного исследования* и перспективы дальнейших исследований в данном направлении.
– *список использованных источников*, (на украинском и английском языках)
4. Объем – от 8 до 16 страниц, формата А4 через интервал 1,5. Поля: верхнее, нижнее, левое, правое – 2 см. Абзац – 5 знаков. Шрифт: Arial, размер – 12. Язык – украинский.
5. Фамилия, инициалы, ученая степень размещаются в правой верхней части листа.
6. Сведения об авторе: адрес, контактный телефон (домашний, рабочий).
7. Статьи, таблицы и формулы должны выполняться в редакторе Microsoft Word, если статья содержит формулы, то они должны набираться в редакторе формул Microsoft Equation, который встроен во все версии программы Word.
8. Если статья содержит графики или диаграммы, выполненные в других программах (например, Excel, Corel Draw и др.), То эти файлы также добавляются к статье в оригинале программ, в которых они выполнены.
9. Графики и диаграммы могут быть переданы в графических форматах: векторный – EPS, AI (шрифты сконвертированные в кривые) растровый – TIF, 300 dpi, 256 цветов серого.
10. Сноски в документе должны быть оформлены с помощью встроенных функций программы Word.
11. Названия файлов должны соответствовать фамилиям авторов.
12. Статьи предоставляются на электронном носителе обязательно добавляются статьи в распечатанном и качественном виде. Текст в электронном виде должен соответствовать тексту в напечатанном виде.
13. Статьи не должны содержать примечаний от руки и помарок, каждый лист статьи подписывается автором.
14. Ссылки на источники информации являются обязательными. Источники подаются в конце статьи с основными требованиями к библиографическим описаниям. Нумерация источников вдоль текста.
15. В случае невыполнения вышеуказанных требований редакция не принимает статей в печать.

Редакция научного сборника не несет ответственности за авторские права статей, которые подаются в печать.

Справки по телефонам: (044) 239–10–49, (096) 309–42–80

Сайт сборника научных трудов: <http://dndiime.org.ua/>; e-mail: zbornik@ukr.net

Редакционная коллегия

To the authors of the collection!

Dear authors!

*State Research Institute of Informatization and Economic Modeling
accepts economic articles for printing in the scientific collection
«Market Relations Development in Ukraine»*

When submitting an article to the editorial board, it is necessary to compose it according to the following rules, as well as carefully check the text to detect grammar, spelling, stylistic and other errors!

1. The article should correspond to the thematic orientation of the collection.
2. The review of a specialist (doctor of sciences) in the relevant field of science is mandatory.
3. The following elements are required in the article in accordance with the requirements of the HAC:
The article should contain: UDC bibliographic index, information about the author(s) in three languages;
– the title of the article and an abstract in three languages (Ukrainian, Russian, English extended annotation), where the main idea of the article is clearly formulated and its relevance is substantiated;
– keywords in three languages, up to 10 words (Ukrainian, Russian, English);
– *problem statement in general* and its connection with important or practical tasks;
– *analysis of recent researches and publications* in which the solution to this problem was initiated and author is based on them; the emphasis of previously unsettled parts of the general problem to which the article is devoted;
– *formation of the goals of the article* (statement of the task);
– *an outline of the main research material* with the full justification of the obtained scientific results;
– *conclusions from this study* and prospects for further investigation in this direction.
– *list of used sources, references*
4. Volume – from 8 to 16 pages, format A4 in interval 1,5. Fields: upper, lower, left, right – 2 cm. Paragraph – 5 characters. Font: Arial, size – 12. Language – Ukrainian.
5. The last name, initials, scientific degree are placed in the upper right of the sheet.
6. Information about the author: address, contact phone (home, work).
7. Articles, tables and formulas must be executed in Microsoft Word editor, if the article contains formulas, they should be typed in the Microsoft Equation formula editor that is Built-in to all versions of Word.
8. If the article contains graphs or charts, execution in other programs (such as Excel, Corel Draw, etc.), then these files are also added to the article in the original programs in which they are executed.
9. Charts and diagrams can be transmitted in graphic formats: vector – EPS, AI (fonts converted into curves); raster – TIF, 300 dpi, 256 colors gray.
10. Entries in the document must be made using the built-in features of the Word program.
11. The names of the files should correspond to the names of the authors.
12. Articles are provided on an electronic carrier, as well as necessarily added articles in printed and high-quality form. The text in electronic form must correspond to the text in printed form.
13. Articles should not contain handwritten notes and stamps, each article letter is signed by the author.
14. References to sources of information are mandatory. Sources are provided at the end of the article with the basic requirements for bibliographic descriptions. Numbering sources along the text.
15. In case of non-fulfillment of the above-mentioned requirements, the editorial board does not accept articles for printing.

The edition of the scientific collection is not responsible for the copyrights of the articles submitted for publication.

Inquiries by phone: (044) 239–10–49, (096) 309–42–80

Website of scientific bulletin: <http://dndiime.org.ua/>; e-mail: zbornik@ukr.net

Editorial team